

**ՆՈՐԻՆ ՍՈՒՐԲ ՕԾՈՒԹՅՈՒՆ Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՄԱՅՆ
ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՐԻԱՐԷ—ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԻԼԻԱ Բ-ԻՆ**

Համայն Վրաստանի Պատրիարք-կաթողիկոս Նորին Արքեպիսկոպոս Տ. Իլիա Բ-ի և Վրաստանի հայոց թեմակալ առաջնորդ Տ. Գևորգ եպիսկոպոսի հրավերով Նորին Սուրբ Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Ա. կաթողիկոսը հովվապետական այցելությամբ ս/թ. ապրիլի 11—15 օրերին գտնվում էր Վրաստանում:

Այս առիթով Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին ողջեցում էին Շիրակի թեմի առաջնորդ Տ. Նարեկ եպիսկոպոս Ծաքարյանը, Մայր Աթոռի միաբան Տ. Անանիա վրդ. Արաքաչյանը և Վաչագան սրկ. Ավետիքյանը:

11 ԱՊՐԻԼԻ, ՈՒՐԲԱԹ, ՄԵԿՆՈՒՄ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Կեսօրվա ժամը 14-ին Երևանի «Հարավային» օդանավակայանում Վեհափառ Հայրապետին և Նրա շքախմբի անդամներին քարի ճանապարհ է մաղթում Մայր Աթոռի միաբանությունը՝ գլխավորությամբ Տ. Սիոն արքեպիսկոպոս Մանուկյանի և Մայր Աթոռի դիվանապետ Տ. Արսեն եպիսկոպոս Բերբերյանի:

Վեհափառ Հայրապետին ճանապարհելու էին եկել նաև Հայկ. ՍՍՀ Միևիատրների խորհրդին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ տիար Ռուբեն Պարսամյանը և տեղակալ տիար Անդրանիկ Հասարաթյանը:

ԴԻՄԱՎՈՐՈՒՄ ԹԲԻԼԻՍԻՈՒՄ

Իր թոփչքից մոտավորապես 30 րոպե անց Երևանից ժամանող ինքնաթիռը վայրէջք է կատարում եղբայրական Վրաստանի մայրաքաղաք Թբիլիսիում: Տեղի օդանավակայանում Ամենայն Հայոց Հայրապետին դիմավորում են Համայն Վրաստանի կաթողիկոս-Պատրիարք Իլիա Բ-ն, Բուրախիի և Կենաթի միտրոպոլիտ Տ. Շիոն, Սուխումիի և Աբխազիայի արքեպիսկոպոս Տ. Նիկողայը, Չիոնդիի արքեպիսկոպոս Տ. Իոանը, Բաթումի-Շեմոկմեդի եպիս-

կուպոս Տ. Դավիթը, Ացարեկ-Ցելիի եպիսկոպոս Տ. Ամբրոսիոսը, Տ. Սոկրատ վարդապետը, Տ. Գուրամ, Տ. Միքայել, Տ. Եղուջա ավագ քահանաները:

Վրաստանի հայոց թեմի անունից Նորին Սրբությանը բարիգալստյան խոսք է ասում թեմի առաջնորդ Տ. Գևորգ եպիսկոպոս Սերայդարյանը:

Վեհափառ Հայրապետին Թբիլիսիում դիմավորողների թվում է նաև Վրացական ՍՍՀ Միգիստրների խորհրդին առընթեր կրոնական գործերի լիազոր տիար Գիվի Մայսուրաձեն իր տեղակալի՝ տիար Իլիա Ռուրուայի հետ:

Ողջագործումից և բարիգալստյան խոսքերից հետո մեքենաների շքերթը ուղղվում է դեպի Թբիլիսիի «Իվերիա» հյուրանոց, ուր իջևանելու էր Վեհափառ Հայրապետը:

ԹԲԻԼԻՍԻԻ ՀԱՅՈՑ Ա. ԷԶՄԻԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Նույն օրը, երեկոյան, Վեհափառ Հայրապետը, ընկերակցությամբ Նորին Սրբություն Տ. Իլիա Բ-ի, վրաց բարձրաստիճան հոգևորականների և Իր շքախմբի, «Հրաշափառ»-ով մուտք է գործում Թբիլիսիի հայոց Ա. Էջմիածին եկեղեցի, ուր և երեկոյան-խաղաղական ժամերգության ավարտից հետո Նորին Սրբությունը ասում է հետևյալ Իր օրհնության խոսքը:

«Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. Ամէն»:

«Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»:

Սիրելի հավատացյալներ,

Այսօր, Աստուծո ռդոքմությամբ և եղբայրական հրավերովը Նորին Սրբություն Իլիա Կաթողիկոսին, և մեր թեմակալ առաջնորդի՝ Վրաստանի հայոց, եկել ենք Ա. Էջմիածնից, եկել ենք Հայաստանից, ձեզի բերելու Մեր հայրական ողջույնը և Աստուծո օրհնությունը: Մենք չափազանց երախտապարտ ենք Մեր սիրեցյալ եղբոր Տ. Իլիա Բ կաթողիկոսին, որ ցանկացավ Մեր այցելությունը լինի Ջատկական տոներից անմիջապես հետո: Գիտեք, անցյալ կիրակի մենք բոլորս Ա. Ջատկիկը տոնեցինք՝ Քրիստոսի Հարության մեծ հիշատակը և ահա՛ վասիկ այդ տոնից անմիջապես հետո մենք ձեր մեջ ենք գտնվում, մի անգամ ևս բերելու ամենքիդ՝ ավետիսը Քրիստոսի Սուրբ Հարության:

Սիրելի հավատացյալներ, Քրիստոսի Հարությունը, բոլորիս սրտերին բերում է և՛ ուրախություն, և՛ հոգվո մխիթարություն, և՛ հոգվո խաղաղություն, և՛ մանավանդ մեր հոգիներում, այս տոնական օրերին ամրապնդում է, զորանում է հավատքը բարու, ճշմարիտի, արդարության հաղթանակի, որովհետև Քրիստոս, երկու հազար տարի առաջ, ապրեց, չարչարվեց և խաչափայտի վրա իր կյանքը զոհեց այդ վեհ գաղափարների հաղթանակի և մեղքերից մեր փրկության համար: Մեր Աղոթքների և շարականների մեջ Քրիստոս փառավորվում է իբրև արեգակ արդարության և իբրև իշխան խաղաղության: Ուրեմն, Քրիստոսի հրաշափառ Հարությունը մեր գիտակցության մեջ զորացնում է արդարության և խաղաղության գաղափարները, որոնց համար Քրիստոս աշխարհ եկավ և զոհվեց: Մենք իբրև հավատավոր քրիստոնյաներ, պետք է մնանք հավատարիմ Քրիստոսի այս մեծ պատգամներին: Եվ դուք, որ մեր օրերի մարդիկ եք, գիտեք, որ աշխարհը տակավին հեռու է իսկական և ամբողջական արդարությունից և խաղաղությունից: Դուք գիտեք, որ աշխարհում շատ տեղեր, շատ երկրներում հենց այս օրերին, մարդիկ պարզ և խոնարհ բազմություններ տակավին տառապում են

արդարության պակասից, տառապում են խաղաղության պակասից: Ծատ տեղեր խոտվություններ, արյունահեղություններ և պատերազմներ կան: Ծատ տեղեր ժողովուրդների միջև թշնամություններ: Այսպիսի աշխարհի մեջ մենք իբրև քրիստոնյաներ ուզում ենք պաշտպան հանդիսանալ արդարության և խաղաղության պատգամներին: Այսօր Մենք փառք ենք տալիս Աստուծո, որ մեզ մոտ՝ մեր Սովետական երկրներում կա խաղաղ կյանք և ապահովություն, և կա բարեկամություն և եղբայրություն տարբեր ազգությունների միջև: Չկան թշնամություններ, չկան արյունահեղություններ և ազգամիջյան վեճեր: Բայց աշխարհում ամեն տեղ չէ, որ այդ վիճակն է տիրում: Եվ մեր Եկեղեցիներն էլ ապրում ու գործում են մուլն այս ոգով: Եվ մեր այցելությունը այս Զեր գեղեցիկ երկրին՝ Վրաստանին, ունի ման մպատակ, հայեր և վրացիներ, որ մենք մի անգամ ևս խոստովանենք մեր եղբայրությունը և պաշտպանը հանդիսանալն աշխարհի խաղաղության սրբազան դատին: Մեր Եկեղեցիները, ինչպես վրացական Եկեղեցին՝ գլխավորությամբ Իլիա Կաթողիկոսի, և մեր Մայր Եկեղեցին՝ Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին, վաղուց ի վեր մեր պարտքն ենք կատարում մեր օրերի աշխարհում, աղոթելով, որ Աստված օգնական լինի համայն մարդկության, բոլոր ճնշված ժողովուրդներին, բոլոր անարդարացվածներին և հալածվածներին: Բոլոր մրանց, որոնք տառապում են տակավին խոտվությունների և պատերազմների հետևանքով: Աղոթում ենք, որ Աստված օգնության հասնի և գորացնի արդարության և խաղաղության ուժերը համայն աշխարհում: Թող բոլոր ազգերը մոռանան իրենց հին թշնամությունները, և ամբողջ աշխարհը լինի մի ծաղկազարդ պարտեզ, խաղաղության և արդարության պարտեզ և մարդիկ ու ազգություններ ապրեն այս արևին տակ եղբայրաբար, իրար սիրեն, իրար օգնեն և մեկը մյուսին մեցուկ լինի և գործակից, իրականացնելու համար երջանկությունը բոլոր մարդկանց և բոլոր ազգությունների: Ահա ինչ է թելադրում Մեզ այսօրը, սիրելի հավատացյալներ, ինչ է թելադրում Մեզ այսօր մեր Փրկչի հրաշալի Հարության հիշատակը:

Թող Աստված մեզ բոլորիս պարգևի յուր օգնությունը, յուր օրհնությունը և իր շնորհները այժմ և հավիտյան: Ամեն:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՎՐԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐԺԱՐԱՐԱՆՈՒՄ

Ծաբաթ օրը, ապրիլի 12-ին, Վրաց Օրթոդոքս Եկեղեցու պատրիարքարանում, Համայն Վրաստանի Պատրիարք-Կաթողիկոս Իլիա Բ-ն հանդիսավորապես ընդունում է Հայոց Հայրապետի այցելությունը:

Երկու Հայրապետները փոխանակում են ողջույնի խոսքեր, ուր շեշտվում են Հայ և Վրաց Եկեղեցիների ու ժողովուրդների դարավոր բարեկամությունը, պատմական բախտակցությունը և այժմ՝ Սովետական մեծ ընտանիքում այդ երկու երկրների ունեցած միասնական մեծ ընտանիքը:

Հավարտ ընդունելության Վրացական ՍՍՀ Արտասահմանի հետ մշակության լայն տանը, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, ցուցադրվում է Համայն Վրաստանի Պատրիարք-Կաթողիկոս Իլիա Բ-ի ընտրության և գահակալության հանդիսություններին նվիրված ժապավենը:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Կեսօրվա ժամը 13-ին Վեհափառ Հայրապետը, ընկերակցությամբ Նո-րին Սրբություն Իլիա Բ-ի, այցելություն է տալիս Վրաց. ՍՍՀ Միևիստրների

խորհրդին առընթեր կրոնական գործերի լիազոր տիար Գ. Մայսուրաձեին, Կատավարական պալատում:

Հայոց Հայրապետի և հարգելի լիազորի միջև տեղի է ունենում ջերմ, բարեկամական զրույց:

Նույն օրը, ճաշից հետո, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Վրաց. ՍՍՀ վաստակավոր Գևորգի Իրակլի Չիաուրիի արվեստանոց և հայտնում է Իր գնահատանքը արվեստագետի տաղանդի և կատմամբ:

Երեկոյան ժամը 19-ին Վրաց Եկեղեցու Ս. Սիոն Մայր տաճարում տեղի է ունենում երեկոյան հանդիսավոր ժամերգություն, որին հրավիրված է Վեհափառ Հայրապետը Իր շքախմբով: Խոսնակում հավատացյալների շարքերում ներկա են նաև բազմաթիվ հայ հավատացյալներ:

Տաճարի մուտքի մոտ վրաց հոգևորականները ավանդական աղ ու հացով դիմավորում են Հայոց Հայրապետին և առաջնորդում դեպի Ս. Սեդակ: Այստեղ Նորին Սրբություն Իլիա Բ-ն ողջագուրվում է Հայոց Հայրապետի հետ, որից հետո ողջույնի խոսքով Վեհափառ Հայրապետի բարձր անձը ներկայացնում է տաճարում հավաքված հայ և վրաց հարյուրավոր հավատացյալներին:

Խոսելով հայ և վրաց ժողովուրդների և Եկեղեցիների պատմական բարեկամության մասին, Նորին Սրբություն Իլիա Բ-ն առանձնապես շեշտում է այդ բարեկամության այսօրվա ծաղկումը, որի մեջ անկասկած իր լուծան ունի Հայոց մեծագույն կաթողիկոսներից մեկը, որը այսօր հայտնի է ամբողջ աշխարհին Իր խաղաղասիրական և հայրենասիրական գործունեությամբ:

Հավարտ իր խոսքի Իլիա Բ-ն հրավիրում է Վեհափառ Հայրապետին տալու Իր պատգամները և օրհնությունները ներկա հավատացյալներին:

ՎԵՀԱՓԱՌԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ ՎՐԱՅ ՍՈՒՐԲ ՍԻՈՆ ՏԱԾԱՐՈՒՄ

Աստուծո ողորմությամբ և եղբայրական հրավերովը Նորին Սրբություն Իլիա Պատրիարք-կաթողիկոսին անա Մենք գտնվում ենք Վրաստանում, Թբիլիսիում, այս Ս. Սիոն տաճարի կամարների ներքև: Մենք գալիս ենք Հայաստանից՝ Ս. Էջմիածնից բերելու համար ձեզ բոլորիդ մեր ողջույնը և Աստուծո օրհնությունը: Մեզ համար բացառիկ հոգեկան ուրախություն է կրկին անգամ գտնվել այս սուրբ տաճարում: Եվ Մեր ուրախությունը ավելի մեծ է, որովհետև գալիս ենք ձեզ նաև բերելու Քրիստոսի Հարության ավետիսը: Մեր երկու Եկեղեցիները՝ վրացական պրավոսլավ Եկեղեցին և մեր հայկական Եկեղեցին անցյալ կիրակի միասին տոնախմբեցին Քրիստոսի Հարությունը: Քրիստոսի Հարության տոնը տարին մի անգամ կատարում ենք մենք, բայց այդ մի օրվա մեջ մեր հոգեկան աշխարհում ճառագայթում է մի լույս, որ տարածվում է ամբողջ տարվա վրա: Քրիստոսի Հարությունը թեև տեղի է ունեցել երկու հազար տարի առաջ, բայց այսօր էլ մեզ համար պահպանել է իր այժմեությունը: Որովհետև Քրիստոսի Հարությունը խորհրդաձևում է կյանքի հաղթանակը ընդդեմ մահու, որովհետև Քրիստոսի Հարությունը խորհրդաձևում է բարու հաղթանակը ընդդեմ չարի և մեղքի, որովհետև Քրիստոսի Հարությունը մեզ համար խորհրդաձևում է հաղթանակը արդարության ընդդեմ անարդարությունների և բռնությունների:

Եվ վերջապես Քրիստոսի Հարությունը մեզ համար խորհրդաձևում է սիրո և խաղաղության իդեալը ընդդեմ ատելության և խռովության:

Ահա, սիրելի հավատացյալներ, այդ ավետիսով ենք գալիս Մենք Ա.

Էջմիածնից:

Մեզ համար միշտ մեծ երջանկություն է Վրաստան գալ և հանդիպել մեր վրացի եղբայրների հետ, ողջագուրվել նրանց հետ: Մեր սիրո և եղբայրության կապերը ավելի զորացնել և միասին աղոթել և միասին աշխատել մեր ընդհանուր նպատակների իրագործման համար: Մեր Եկեղեցիների նպատակները նույնն են: Այն է՝ հոգեպես մխիթարել մեր հավատացյալներին, քրիստոնեական բարոյական դաստիարակություն ջամբել մեր հավատացյալներին և միատեղ աղոթել աշխարհի խաղաղության համար: Քիչ առաջ Մեր սիրեցյալ եղբայրը՝ Իլիա կաթողիկոսը, հիշեց մեր երկու ժողովուրդների անցյալը, մեր հիմնավորյալ բարեկամությունը: Մենք նույնպես կհաստատենք այդ բոլորը: Վրացական և հայկական ժողովուրդների բարեկամության ոգին այսօր էլ կենդանի է: Եվ մենք մեր պարտականությունն ենք համարում իբրև հոգևորականներ սրտեռանդ գործելու, որպեսզի առավել զորանա, առավել ճառագայթի մեր ժողովուրդների պատմական բարեկամությունը:

Մեր երկու Եկեղեցիները այս օրերին աղոթում և գործում են նաև խաղաղության գաղափարի հաղթանակի համար աշխարհում:

Եվ վերջապես կամենում ենք Մեր ուրախությունը հայտնել, որ նման հանդիպումների առիթով պատեհությունն ենք ունենում լսելու Ձեր գեղեցիկ վրացական լեզուն: Մենք վրացական լեզուն արտաքնապես չենք հասկանում, սակայն հոգով հասկանում ենք: Մեզ թվում է, թե նույն լեզուն ենք խոսում: Եվ լավ է, որ ազատ և զորավոր հնչեն միշտ, քաղցր երաժշտության նման մեր ազգային լեզուները:

Կան մարդիկ, որոնք կարծում են, թե լեզուները պարզ հաղորդակցության միջոցներ են միայն, թե ինչ լեզու էլ խոսենք, մենք կարող ենք իրար հասկանալ: Բնականաբար թե՛ վրացիք և թե՛ հայեր ուրիշ շատ լեզուներ իմանան, քաջ իմանան մանավանդ ռուսաց լեզուն, որպեսզի հաղորդակցության մեջ լինեն ուրիշ ժողովուրդների մշակույթին և գրականության հետ: Այդ շատ լավ է: Սակայն ամեն ժողովուրդ իր մայրենի լեզուն ունի, որ սրբություն է, հազարավոր տարիների ընթացքում աճած ու ծաղկած, հաճախ տառապանքներով: Մեր ազգային լեզուների մեջ դրոշմված է հոգու պատկերը մեր ժողովուրդների: Հիշում ենք ֆրանսիացի մի գրողի խոսքը, որ ասել է. «Ֆրանսերեն լեզուն դա ինքը Ֆրանսիան է»: Մենք էլ կարող ենք ասել միևնույն ճշմարտությունը: Վրացերեն լեզուն դա ինքը Վրաստանն է և վրացական ժողովուրդը: Ինչպես՝ հայ լեզուն դա հայ ժողովուրդն է: Եվ մենք հույժ երջանիկ ենք, որ սովետական մեր մեծ ու բազմազգ հայրենիքում մենք պահպանում և ծաղկեցնում ենք մեր ազգային լեզուները՝ այդ հոշակված լինելով մեր հանրապետությունների սահմանադրություններում:

Թող Աստված խաղաղության մեջ պահպանե և ծաղկուն պահե եղբայրական Վրաստանը: Մենք ցանկանում ենք մանավանդ վերածաղկունը վրացական Եկեղեցուն, որի գլուխն է գտնվում այսօր երիտասարդ, կորովի, ույալ և հայրենասեր մի կաթողիկոս՝ Իլիա Բ Հայրապետը:

Ցանկանում ենք Ձեզ, սիրեցյալ Եղբայր, աստվածային առատ շնորհներ և մշտանորոգ ներշնչանքներ, որպեսզի Դուք Ձեր բարի սրտով և բարի ձեռքերով հետզհետե բարձրացնեք Ձեր պատմական Սուրբ Եկեղեցին:

Թող Աստված օրհնե Ձեր Սուրբ Եկեղեցին, ձեր հոգևոր դասը, ձեր

ՄԻ ՊԱՆՆԱԿԱՅԻՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՔԱՐՈՋԻՑ ԹԲԻԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ Ս. ԳԵՎՈՐԳ
ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ (18 ԱՊՐԻԼ, 1980 Թ.)

ժողովուրդը և Դուք երկար, շատ երկար տարիներ շարունակեք առաջնորդել վրացական Եկեղեցու նավը:

Երկու Հայրապետների ողջագործման հուզիչ պահին, Սուրբ Սիոն Մայր տաճարի երգչախումբը և տաճարում հավաքված ողջ ժողովուրդը երգում է «Երկար կյանք» կրոնական մաղթանքը:

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԹԲԻԼԻՍԻԻ ՀԱՅՈՑ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

Ապրիլի 13-ին, կիրակի, Նորին Սուրբ Օծություն Ս. Տ. Վազգեն Ա կաթողիկոսը հավատացյալների խումներում բազմության ներկայության պատարագում և քարոզում է Թբիլիսիի հայոց Ս. Գևորգ առաջնորդանիստ եկեղեցում:

Հայոց Հայրապետի մատուցած պատարագին ներկա է մի պատվիրակություն վրացական Եկեղեցու, Տ. Ծիո միտրոպոլիտի, Տ. Դավիթ եպիսկոպոսի գլխավորությամբ: «Հայր մեր»-ից առաջ քարոզում է Վեհափառ Հայրապետը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ՊԱՏԱՐԱԳԻ ՊԱՀԻՆ

Սիրելի հավատացյալ ժողովուրդ,

Եղբայրական հրավերովը Համայն Վրաստանի Պատրիարք-կաթողիկոս Իլիա Բ-ի և մեր սրբազան Գևորգ եպիսկոպոսի՝ Ձեր թեմակալ առաջնորդի, Մեր քայլերը ուղղեցինք դեպի Թբիլիսի, Ձեզ բերելու նախ ավետիսը Քրիստոսի Հարության:

Ս. Զատիկը, Քրիստոսի Հարության հրաշքը մենք տոնում ենք տարին մեկ անգամ, սակայն հրաշքի լույսը տարածվում է ամբողջ տարվա վրա: Այնպես, որ հատկապես այս կիրակի, որ հաջորդողն է Զատիկ կիրակիին, մենք առավել ևս հոգավո՛ւ, սրտով լեցուն ենք այս հրաշալի, աստվածային հրաշքի խորհրդովը:

Քրիստոս մենք պաշտում ենք իբրև Աստված և իբրև Փրկիչ ազգի մարդկան: Բոլոր մարդկանց, ամբողջ աշխարհի համար եկավ Քրիստոս՝ քարոզեց ճշմարտության և արդարության մասին, քարոզեց բարության և ներողամտության մասին: Քարոզեց նամանավանդ սեր մարդկանց միջև և խաղաղություն ժողովուրդների միջև: Այն ժամանակ էլ, երկու հազար տարի առաջ, թշնամություններ կային մարդկանց, ազգությունների միջև: Պատերազմներ էին լինում, անարդարություններ էին կատարվում, մարդիկ ապրում ու տառապում էին չարիքի և մեղքերի հորձանքի մեջ:

Աստուծո Որդին՝ Հիսուս երկնքից իջավ որպեսզի մարդկանց ցույց տա կյանքի ուղիղ ճանապարհը՝ սիրո, եղբայրության, խաղաղության և արդարության ճանապարհը: Քրիստոնեական մեծ գաղափարներ, որոնք այսօր էլ աշխարհական են, որովհետև մարդիկ միշտ հակված են թերություններ ունենալու, սխալներ ու մեղքեր գործելու:

Մենք խաղաղ ապրում ենք սովետական մեծ հայրենիքում, դուք՝ Վրաստանում, Մենք՝ Հայաստանում, սակայն ամեն տեղ չէ, որ աշխարհում խաղաղություն է տիրում: Ինչո՞ւ: Որովհետև անարդարություններ են գործվում, ընկերային անհավասարություններ կան, ատելություններ և բռնություններ

կան: Ահա թե ինչու այսօր էլ այժմեական են Հիսուսի պատգամները: Եվ մենք իբրև հայ ժողովրդի զավակներ, որ տառապել ենք անցյալում պատերազմների հետևանքով անցյալի այդ տխուր փորձառությունները ունենալով, առավել ևս շահագրգռված ենք որպեսզի ամբողջ աշխարհում խաղաղություն տիրի և մեր խաղաղ ու արդար կյանքը չխանգարվի: Դրա համար Քրիստոսի Հարության ավետիսը մենք հռչակում ենք գուցե ավելի համոզումով, ավելի վճռականությամբ, հոգեկան բուռն ցանկությամբ:

Վրացական եկեղեցին գլխավորությամբ Իլիա կաթողիկոսի և մեր հայկական եկեղեցին Մեր օրոք աշխատում և մասնակցում են խաղաղության արդար պայքարին: Եվ հավատում ենք, որ ի վերջո խաղաղության ուժերը կհաղթանակեն ամբողջ աշխարհի մեջ և չի լինի այլևս պատերազմ ոչ մի տեղ, ոչ մի ժողովրդի համար: Եվ բոլորը կապրեն խաղաղ, համերաշխ ու երջանիկ կյանք: Ահա ինչ է թելադրում մեզ այսօր, սիրելի հավատացյալներ, Քրիստոսի Հարության ավետիսը:

Մենք գալիս ենք Սուրբ Էջմիածնից բերելու նաև ողջույն և օրհնություն Ջեզ բոլորիդ, Վրաստանի բոլոր հայ հավատացյալներիդ: Բերում ենք ողջույն և օրհնություն մեր սիրելի Գևորգ սրբազան եպիսկոպոսին՝ Ջեր հոգեվոր առաջնորդին, քահանա հայրերին, եկեղեցական վարչության բոլոր անդամներին, ձեր երգչախմբին, որ այսօր իր գեղեցիկ երգով մեզ մխիթարեց այս պատարագի ընթացքում: Բերում ենք նաև մեր սիրո ողջույնը մեր վրացի հոգևոր եղբայրներին, որոնց բարձրաստիճան ներկայացուցիչները գլխավորությամբ Տ. Ծիո միտրոպոլիտի, գտնվում են այստեղ: Մեր սիրո ողջույնն ենք հաղորդում նրանց և աղոթում, որ Աստված անասան և միշտ պայծառ պահի վրացական սուրբ, Պրավոսլավ եկեղեցին իր գլուխը ունենալով բարեսիրտ, հայրենասեր ու ժրջան Պատրիարք-կաթողիկոս Իլիա Բ-ը:

Թող Աստված միշտ խաղաղության մեջ պահի համայն Վրաստանը, մեր վրացի եղբայր ժողովուրդը թող միշտ երջանիկ ապրի ու նվիրվի իր հայրենիքի ծաղկումին ու վերելքին:

Մենք իբրև դրացի ժողովուրդներ, իբրև քրիստոնյա և բախտակից ժողովուրդներ, այսօր երկուսս էլ Սովետական այս դարաշրջանում վերածննդի շրջան ենք ապրում: Ահա թե ինչու Մենք ամեն անգամ ուրախությամբ ենք գալիս Թբիլիսի, որովհետև առիթն ենք ունենում կրկին ու կրկին մեր աղոթքներն ու մաղթանքները բերելու վրաց եղբայր ժողովուրդին:

Սիրելի հավատացյալներ,

Մենք գալիս ենք Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնից, Հայ եկեղեցու պատմական կենտրոնը, որին կապված են բոլոր հայերը աշխարհի վրա:

Ոչ միայն Վրաստանի հայերը, ոչ միայն Սովետական Միության տարբեր հանրապետություններում ապրող հայերը, այլև ամբողջ աշխարհի հայերը:

Եվ դուք գիտեք անշուշտ, որ մեր ազգի համարյա կեսը ապրում է աշխարհում մեկ սփռված: Եվրոպայում և Միջին Արևելքում և հեռավոր ամերիկյան երկրներում մենք ավելի քան երկու միլիոն հայեր ունենք: Ամեն տեղ մեր ժողովուրդը կառուցել է եկեղեցիներ, ինչպես դուք այստեղ: Արտասահմանում ունենք ավելի քան երեք հարյուր հայկական եկեղեցիներ, ուր արարողություններ են կատարվում և պատարագ մատուցվում:

Բոլոր հայերը հավաքվում են եկեղեցու կամարների ներքո աղոթելու համար և երգելու համար հայերեն լեզվով, ինչ դուք այստեղ:

Այսպիսով մեր Եկեղեցիով, Ս. Էջմիածնով պահպանվում է հայ ժողովրդի հոգևոր միությունը ամբողջ աշխարհում:

Մենք անցյալ տարի այցելեցինք Ֆրանսիա, ուր ապրում են մոտ 250 հազար հայեր տարբեր քաղաքներում: Ամեն տեղ Մենք մասնակցեցինք եկեղեցական արարողությունների, ուր ներկա էին հազար-հազար հայ հավատացյալներ:

Ահա Ս. Էջմիածնում Մենք աշխատում ենք մեր Եկեղեցու պայծառության, մեր ժողովրդի միասնության համար, և միշտ աղոթում ենք ու գործում աշխարհի խաղաղության համար:

Վերջացնելով Մեր խոսքը ուզում ենք ցանկություն հայտնել, որ դուք բոլոր, Թբիլիսիի հայերդ մնաք հավատարիմ մեր Մայր Եկեղեցուն, մեր քրիստոնեական հավատքին և մեր մայրենի լեզվին: Միաժամանակ հավատարիմ քաղաքացիները, շինարար բնակիչները լինեք վրացական հանրապետության, ձեր վրացի եղբայրների և քույրերի հետ միասին ձեռք-ձեռքի տված, է՛լ ավելի շենացնելու համար այս գեղեցիկ երկիրը՝ Վրաստանը:

«Ծնորհք, սէր և խաղաղություն Տեսուն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ ձեզ այժմ և միշտ և յաիտեանս յաիտենից. ամէն»:

ՊԱԾՏՈՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Նույն օրը, երեկոյան, Թբիլիսիի «Արագվի» ռեստորանում, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, Նորին Սրբություն Իլիա Բ կաթողիկոսը կազմակերպում է ճաշկերույթ, որին ներկա են լինում Վրաց Եկեղեցու հոգևորականաց դասը, մտավորական գործիչներ, արվեստագետներ, Թբիլիսիի հայոց եկեղեցիների վարչության անդամները, հայ քահանաների դասը, թվով մոտ հարյուր հոգի:

Վեհափառ Հայրապետի պատվին տրվող ճաշկերույթին ներկա էին նաև Վրաց. ՍՍՀ Միևնախորհրդի խորհրդին առընթեր կրոնական գործերի լիազոր տիար Գիվի Մայսուրաձեն և իր տեղակալ տիար Իլիա Ռուրուան:

Ծաշկերույթի ժամանակ Նորին Սրբություն Իլիա Բ կաթողիկոսը ողջույնի իր հետևյալ խոսքով առաջարկում է բաժակ բարձրացնել ի կենաց Հայոց Հայրապետի:

ԻԼԻԱ Բ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ ԾԱԾԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ձերդ Սրբություն,

Համարյա թե անցել է երեք տարի այն օրից, ինչ Դուք եղել եք Վրաստանում: Մենք երջանիկ ենք Ձեզ տեսնելով Մեր ձեռնադրության ժամանակ:

Հիմա էլ ենք երջանիկ կրկին անգամ Ձեզ տեսնելով Վրաստանում: Եվ այս Ձեր այցելությունը նորից ապացուցում է, որ հայ և վրաց Եկեղեցիների ու ժողովուրդների եղբայրական փոխբարեկամությունը շարունակվում է: Մենք գիտենք, որ մեր հարաբերությունները այսօր չէ, որ սկսվել են: Մեր ժողովուրդները և մեր Եկեղեցիները շատ վաղուց է, որ կապված են միմյանց հետ, համարյա թե առաջին դարերից: Այն ժամանակվանից, երբ Ձեզ մոտ և մեզ մոտ ընդունվեցին սուրբ քարոզիչները քրիստոնեության: Սրա համար էլ մեր Եկեղեցիները կոչվում են առաքելական Եկեղեցիներ:

Երբ մենք հետադարձ հայացք ենք գցում մեր անցյալին, տեսնում ենք, որ հայերն ու վրացիները միամեամ բախտ են ունեցել, երբ դժբախտության

մեջ էր Վրաստանը, Հայաստանն էլ նույնպես դժբախտ էր և երբ ուրախության մեջ էր Հայաստանը՝ Վրաստանը ևս ուրախ էր:

Հիանալի խոսքեր ենք կարդում մենք մեր «Վրաստանի կյանք»-ում (Քարթլիս Ցխովերա), որ մեր նախորդները եղբայրներ են եղել: Սա իրականություն է և շատ հաճելի իրականություն:

Եթե սա առասպել է, ապա նույնպես ուրախալի է: Սա նորից ու նորից ապացուցում է, որ մեր նախորդները սրտակից են եղել միմյանց:

Ես ուզում եմ խոսել այս վերջին ժամանակների մասին, այն 25 տարիների, որ Դուք դեկավարում եք հայկական Եկեղեցին:

Առաջին հաղորդումը միմյանց հետ, ինչպես Դուք նշեցիք Ձեր խոսքում, Վեհափառ Տեր, դա Նորին Սրբություն Կալիստորատ Պատրիարքի օրոք էր:

Դուք հիանալի կապեր էիք հաստատել Նորին Սրբություններ Կալիստորատի, Մելքիսեդեկի, Եփրեմի և Դավիթի ժամանակ: Եվ այս սերն ու հարգանքը երկկողմանի էր:

Մենք վրացիներս շատ լավ տեսնում ենք այն մեծ աշխատանքը, այն մեծ հասարակական գործունեությունը, որ Դուք կատարում եք հայ ժողովրդին միավորելու հարցում:

Երբ ևս Հայաստանում եմ լինում, Ձեր ստորադրյալներից շատ անգամ եմ իմացել, որ այն, ինչ որ չի կատարվել անցյալում, Վազգեն Ա. կաթողիկոսը կատարեց քսանհինգ տարիների ընթացքում:

Ծատ մեծ է Ձեր գործունեությունը, և հայ ժողովուրդը այդ հաստատել է ու գնահատում է:

Հայ Եկեղեցին և Ձեր ժողովուրդը միասնական են և եթե այդ չլիներ, Դուք այդպիսի փառք չէիք ունենա: Սրա մեջ է Ձեր Եկեղեցու և Ձեր ժողովրդի ուժը: Մենք բոլորս շատ լավ հասկանում ենք, թե ինչ մեծ դեր է կատարում Եկեղեցին նաև ժողովուրդների բարեկամության գործում:

Մենք պետք է հետևենք մեր նախորդներին, որ հոգ էին տանում մեր ժողովուրդների միասնության գործում:

Այսպիսի նախորդներ մենք ունեինք, որ մտածում էին մեր ժողովուրդների միասնության մասին, օրինակ՝ վրաց ժողովրդի կյանքում կային Իլիա Ծավճավաձեն, Ակակի Ծերեթելին:

Ես հավատում եմ, որ մեր ժողովուրդները ունեն ներքին, Աստուծո կողմից տրված այնպիսի մի հատկություն, որ կարող են եղբայրությունը շարունակել:

Հայաստանի առաքելական Եկեղեցուն ևս ցանկանում եմ փայլուն հաջողություններ: Նույնը ցանկանում եմ եղբայրական հայ ժողովրդին: Եվ Ձեզ, Ձերդ Վեհափառություն, ցանկանում եմ երկար կյանք:

Ապա Հայոց Հայրապետի կենաց բաժակին ողջույնի խոսքով միանում եմ վրաց շատ մտավորական ու արվեստի գործիչներ, ինչպես օրինակ, բանաստեղծ Իոսիֆ Նոնեիշվիլին, Թբիլիսիի պետական համալսարանի դասախոս Զաքա Ալեքսիձեն և ուրիշներ, որոնք մեծ ջերմությամբ և սիրով նշում են այն մեծ դերը, որ այսօր ունեն հայ և վրաց Եկեղեցիները երկու ժողովուրդների բարեկամության գործում և առանձնապես՝ Նորին Սրբություն Տ. Տ. Վազգեն Ա. կաթողիկոսի գահակալության տարիներից սկսած:

Պատասխան շնորհակալական խոսքով հանդես է գալիս Վեհափառ Հայրապետը:

ԻՐԿՈՒ ՀԱՅՐԱՊԵՏՆԵՐԸ, ԻՐԵՆՑ ԾՔԱՆՄԵԲՐՈՎ ԹԲԻԼԻՍԻ ՎՐԱՑ ՎԵՀԱՐԱՆՈՒՄ

ՎԵՀԱՓԱՌԻ ԽՈՍՔԸ ԾԱՇԿԵՐՈՒՅԹԻՆ

Ձերդ Սրբություն, սիրեցյալ Եղբայր ի Քրիստոս:

Ձեր եղբայրական հրավերով, ահավասիկ, մեկ անգամ ևս այցելության ենք գալիս Հայաստանից, Ս. Էջմիածնից: Գալիս ենք Ձեզ մոտ, բերելու Հայ Եկեղեցու և անձամբ Մեր ողջունը: Եվ շնորհակալ ենք այս շատ ջերմ ընդունելության համար: Ինչպես միշտ, Վրաստանը և վրացական Եկեղեցին իր սիրտը լայն բաց է անում իր հյուրերի առջև:

Ես ամեն անգամ զգացել եմ այդ ջերմությունը, այդ անկեղծ հյուրասիրությունը:

Ծանոթակալություն Ձեր քաղցր խոսքերի համար՝ ուղղված Հայ Եկեղեցուն, հայ ժողովրդին և անձամբ՝ Մեր անձին:

Ծանոթակալություն, վերջապես, այս շատ հաճելի ճաշկերության համար: Թույլ տվեք մեկ անգամ ևս ողջունել բոլոր սեղանակիցներին: Հատկապես կուզեի ողջունել Վրաց. ՍՍՀ կրոնից գործերի լիազոր տիար Մայսուրաձեին, որի հետ Մենք առաջին անգամ ծանոթացանք այս առիթով և Մեզ համար շատ հաճելի եղավ հաստատել, որ այս բարձր պաշտոնին կոչված է իր նման պատրաստված, զարգացած և հայրենասեր մի անձնավորություն: Առաջին պահից մինչ այսօր Մենք զգացինք նաև իր կողմից սիրո ջերմություն Մեր հանդեպ, որի համար շնորհակալ ենք և կմաղթենք իրեն երկար տարիների փալլուն գործունեություն:

Այստեղ, սեղանի շուրջ կան շատ վրացի մտավորականներ: Քիչ առաջ Իլիա կաթողիկոսը ծանոթացրեց Մեզ մեծ թվով այդպիսի մտավորականների հետ: Մենք ուզում ենք հատկապես ողջունել նաև նրանց: Եվ թույլ տվեք մի դասավորում անել, երեքի բաժանելով այստեղ հավաքված մտավորականությանը:

Առաջինը Մենք ուզում ենք ողջունել այն գիտնականներին, որոնք զբաղվում են Վրաստանի պատմական հուշարձաններով:

Հնությունների պահպանության այս կոմիտեն, ինչպես Հայաստանում, Վրաստանում էլ մեծ կարևորություն և նշանակություն ունի: Կարևոր չափով, վրաց ժողովրդի ամբողջ հանձնարը կարդացվում է այդ հուշարձանների վրա:

Եվ հետևաբար հոգատար լինել, երևան հանել և գեղեցիկ ու հարազատ ձևով ներկայացնել դրանք այսօրվա աշխարհին՝ դա մեծ ծառայություն է: Եվ ոչ միայն վրաց ժողովրդին, այլ նաև՝ ողջ մարդկությանը:

Երկրորդ խումբը դա նկարիչներն են, որոնք գտնվում են այժմ այստեղ:

Նկարչական տեսակետից էլ Մենք նորություններ հաստատեցինք Մեր այս այցելության առիթով Ս. Սիոնի տաճարում և Իլիա կաթողիկոսի Վեհաբանում: Ուրախ ենք, որ Իլիա կաթողիկոսի օրոք այս արվեստը պիտի զարգանա վրացական Եկեղեցուն: Գիտենք որ այս ուղղությամբ ապագայում մեծ հույսեր ունի Իլիա կաթողիկոսը: Մաղթում ենք հաջողություններ:

Ծանոթավորում ենք նկարիչ-արվեստագետներին և մաղթում, որպեսզի նրանք իրենց տաղանդով հետագայում է՛լ ավելի ծաղկեցնեն ու շենացնեն վրացական եկեղեցիները:

Վերջապես՝ երրորդ խումբը բանասերներն են, որոնց նույնպես ուզում ենք ողջունել: Իմացանք, որ նրանք թարգմանել և շարունակում են թարգմանել Ս. Գիրքը վրացերեն արդի լեզվով: Ահավասիկ նորություն, որ Մենք հաստատում ենք ուրախությամբ:

Այդ նշանակում է, որ Վրաց եկեղեցին և պետությունը վրաց գրական լեզուն մշակելու և ծաղկեցնելու տեմչ ունեն:

Անշուշտ մեր ազգային լեզուները մեզ համար կենսական նշանակություն ունեն: Կարծում ենք, որ լեզուն հոգու քնակարանն է տվյալ ժողովրդի:

Ահավասիկ մի քանի մտածումներ, որոնք Մենք այսօր այժմեական ենք նկատում:

Մաղթում ենք, որ հետագա տասնյակ տարիներին մեր եղբայր Իլիա կաթողիկոս, Վրաց եկեղեցին տանի հաջողությունից հաջողություն: Ինքը այն անձնավորությունն է, որը ճիշտ ժամանակին եկավ Վրաց եկեղեցու դեկր ստանձնելու:

Կեցցե վրացական Սուրբ եկեղեցին:

Կեցցե մեր սիրեցյալ Իլիա կաթողիկոսը:

ԱՅՑ ԳՈՐԻ ԵՎ ԲՈՐԺՈՄԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐ

Ապրիլի 14-ին, երկուշաբթի, Վեհափառ հայրապետը, հրավերով և ուղեկցությամբ Նորին Սրբություն Իլիա Բ-ի, Իր շքախմբով մեկնում է Թբիլիսիից մոտ 170 կմ հեռավորության վրա գտնվող Բորժոմի ամառանոցային քաղաք:

Ծանապարհին երկու Հայրապետները կարճատև դադարի համար կանգ են առնում Գորի քաղաքում:

Բորժոմիում Հայոց Հայրապետին բարի գալուստ են մաղթում Բորժոմիի քաղաքային սովետի նախագահ Ի. Լեգաշվիլին, հայտնի գրող Գեորգի Ռեդկենիձեն և ուրիշներ:

Հյուրանոցում քիչ հանգիստ առնելուց հետո, երկու Հայրապետները իրենց շքախմբերով այցելում են Բորժոմիից մոտ 20 կմ հեռավորության վրա գտնվող, ԺԲ դարի կառույց Ս. Տիմոթեոսի վանքը, Բորժոմիի հանքային հայտնի ջրերի գործարան (ուր Վեհափառ Հայրապետը մեծ ուշադրությամբ ունկնդրում է գործարանի տնօրենուհի տիկին Խարիս Ծիրաշվիլու բացատրությունները՝ գործարանի ունեցած նվաճումների մասին), Բորժոմիի քաղաքային այգի և այլն:

Երեկոյան, ի պատիվ երկու կաթողիկոսների, Բորժոմիի քաղաքագլուխ Ի. Լեգաշվիլու կողմից հյուրանոցի ճաշարանում տրվում է ճաշկերույթ, որին ներկա էին նաև Վրաց. ՍՍՀ կրոնական գործերի լիազոր Գ. Մայսուրաձեն, Բորժոմի քաղաքի մտավորական գրոծիշներ, իշխանության ներկայացուցիչներ:

Ծաշկերույթին բաժակաճառերով հանդես եկան ներկաներից շատերը, ողջունելու համար երկու Հայրապետների օրհնաբեր ժամանումը այս գեղեցիկ քաղաք: Պատասխան շնորհակալական խոսքով հանդես եկան Նորին Սրբություն Իլիա Բ-ն և Հայոց Հայրապետը:

Հաջորդ օրը, ապրիլի 15-ին, Վեհափառ Հայրապետը Նորին Սրբություն Իլիա Բ կաթողիկոսի և Իր ուղեկցողների հետ վերադարձավ Թբիլիսի:

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ

Նույն օրը, կեսօրին, հրաժեշտ առնելով Իլիա Բ կաթողիկոսից և վրացական երկրից, Հայոց Հայրապետը մեքենայով Իր շքախմբի հետ վերադարձավ Մայր Աթոռ լավագույն տպավորություններով:

Հայոց Հայրապետի օրհնաքեր այցելությունը Վրաստան մեծ ոգևորություն պատճառեց տեղի հայ հավատացյալ ժողովրդին: Միաժամանակ այն մեկ անգամ ևս հաստատեց ու ամրապնդեց հայ և վրաց Եկեղեցիների և ժողովուրդների դարավոր եղբայրությունն ու քարեկամությունը:

ԱՆԱՆԻԱ ՎՐԴ. ԱՐԱԲԱԶՅԱՆ

